

Helene Carlsson

Värnamo

Värnamo

Hattorps sim.

S. Marie h. d.

Småland.Tranar, värfve dagen
veckor i månaden.

Herr Docent C. W. v. Sydow.

Lund.

Med intresse har undertecknad
läst öder artikel i Barometern om
Tranedagen och vill med anledning
därav i all enkelhet söka återge, vad
jag kommer ihåg därom från mitt
barndoms hem i Trottorp, Hattorps socken,
3 mil söder om Skarmar.

Till oss kom tranan alltid på
vårfråaften, kvällen före Marie Bebildseday.
Det var spänning i luften hela dagen.
"I kväll måste vi lägga oss i dagsljus,
för annars kommer tranan och bär lys
i säng." Så sade barnen många gånger
under dagens lopp. Hur angelägen var
man icke om att tidigt få äta den på
alla "aftnar" kedvarliga risgrynsgröt
och sen störta i säng! Man riktigt tåv-
lade om att vara först. Villigt lydde

+ teckning (7 sid)

man dess förmän klammras råd att om-
sorgsfullt lägga på alla fönsterkarporna,
och stänga väl igen om sig, för att ej tramnan
skulle kunna komma in, fast i sitt
hjärta önskade man ju ingenting högre
än att hon skulle komma. Det var ju det,
man längtat efter i dagar och veckor,
och man hade ju också det visse hoppet,
att, alla försiktighetsåtgärder till trots,
skulle tramnan nog finna väg in.

Med vilken spänning låg man inte
och väntade, lyssnande till varje ljud,
medan värvallens skymning ränkte
sig ned över rummet! Vilken hemsk
tjusning erfor man inte, när dörren ant
ligen öppnades och tramnan med gra-
vitetiska steg skred in! På hurrdet, som
höll högt upplyftat, bar hon ett lånt ljus,
hon krämde sig och svängde på sig,
som tramor brukar, och tittade efter, om
barnen smalt och ordentligt lågs i sina
sängar. — Om så icke var fallet utan
någon försenat sig, smurade hon i
dennas säng någon ting hemlighetsfullt,
som efteråt befaras vara i regel några
garn-mystan. Inoligtvis skulle dessa före-
ställa ägg. Mer de av barnen, som

lagt sig tidigare, hade nog också använt den
länga väntetiden till att göra den försenade
eller andra språn, såsom att lägga ned
i den tomma sängen sådant, som
var hårt eller kallt eller som stackes eller
var på annat sätt obehagligt att kom-
ma i beröring med, helst en sådan
kväll, när fantasien var en smula
uppjagad och man inte så många gånger
vad det var heller. Jungfruerna brukade
också säga för att det låg enris i drängar-
nas bäddar.

Tranan hos oss var vår mam-
ma eller också någon av jungfrurna,
som höljt över sig ett lakeam. I högra
handen höll hon upplyft en lång käpp
(det var visst en solukäpp till västolen),
som skulle föreställa tranans hals.
I toppen var bundet ett litet ljus.
Med vänster hand höll hon en bakåt
riktad kortare käpp. Det var tranans
stjärt, som stod upp något. Lakeamet
släpade på sidorna med två flikar, vingarna.
(Min ryttar, fru Hallmar, har gjort en
liten teckning, som bifogas)

Det var nog ganska ockvämt
att gå i denna utstyrelse, med krökta knän

akta ljuset, icke glömma att vippa med
kåpporna både fram och bak och ändå
bibehålla sin värdighet.

Men vad kan icke i symnerket en
mamma göra för att glädja sina barn?
Förje hem borde verkligen hålla på sine
gamla seder och bevara dem.

Särskilt borde högtiderna i varje familj
ha sin särskilda prägel och firas på
ungefär samma sätt år efter år.

Kad betydde nu tranan på vär-
fruaften? - Jag firar, att hon, därför att
hon kom i vardagsämningstid, betydde
varens ankomst. Tranan kommer ju
till Syd-Sverige i mars eller april. - Stänke
har man missförstått ordet värfruaften
och därvid erlagt betydelsen av substantivet
vär, liksom man förvänt ordet värfrudy
till väfferdam och sedan väffeldam
och på sinna håll firar den med väfflr.

Att tranan "bar ljus i räng" betydde
väl, att ljus och lampor nu kunde för
vila sig en tid framåt, man behövde
ej tända dem vidare, sen dagarna
begynt längas och de ljusa vartkvällarna
kommit. För idag drar man sig för att
tända lampan efter värfrutid.

Hur säkert är, att, när man har ett sådant minne från barndomen som Tramedagen, känner man ännu i vårfruktval mågot av den underbara, hemlighetsfulla stämning, som man erfar som barn den afton när tranan bar ljus i käng, den första vårkvälens underbara, hemlighetsfulla stämning av väntan och hopp

Sedan detta skrivits, har jag hört talas om, hur vårfrukt afton för tiden firades på Vårmanår, i samma föreläsning. Där kom tranan i skepnaden av en dam i kumolier och snibbliv, hatt och sidenschal. Huvudet var gjort som en bradockas med målade svarta lockar och av limgon- eller rödbetsaft rosiga krinler. Om man vågade sig på att närmare undersöka den nobla damen, skulle man finna, att grundstommen utgjordes av en mysterrinda. På sköt hon in i rummet hos oss medförde aldrig tranan några godsaker, men när omtalade fru höll företom ett ljus i vardera handen även på armen en korg med rurrin, mandelkarameller och annat gott åt barnen. Märkvärdigt nog kallades den egendomliga

Island
Stora
Halltorp
-1906-

"Förtalsen - tranan." - Var det manne tanken på "vår fru" i vårfredagen och tranan på tamedagen, som givit anledning till denna kombination? Gamla "kennus mål", född Ankersvård, var från Kärke. Har man kanske där någon utklädd fru på vårfruaften? Och den gamla hushållsmamman från Karsmolåsa, som som styrde till detta för att roa barnen, var det hon, som kallat på mammet tranan? Jag vet icke. Ingen av dem, som nu bo på Kärnans, var med på den tiden, men "traneklädnringen" finns kvar än idag.

I Halltorps prostgård kom tranan på vårfruaften såsom en utklädd person med utslaget hår och sockertoppspappersstrut med ett ljus i på huvudet, samt i händerna en bricka med något ätbart.

Alltså har tamedagen kunnat firas på olika sätt i Halltorp. Det gemensamma i alla tre nu omtalade firningar tycks hava varit: ljuset, benämningen tranan och vårfrutiden.

Vårfrutiden är en betydelsefull tid på landet. Då börjar vårbleket i "trettonde

veckan." Det är tiden för gamla vårfredagen,
6 april. Sedan räknas veckorna baklänges
efter vårfredag: 12:te, 11:te, 10:de veckan o.s.v.
och varje vecka har sina rykter,
som skola utföras just då.

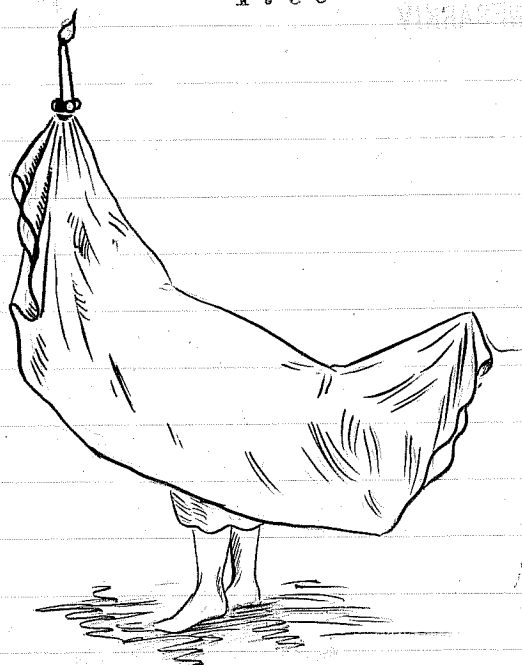
Livet på landet har sin poesi
och sin metod, och bakom allt
ligger en mening.

Redigt skall det bli allé vid kultur-
mässan för höra om många
gammal sed i våra byggar.

Kärmarum, Kärmanås påskfest 1926.

Med utmärkt högarbörning

Ellen Carlsson
lärarinna vid Kärmarums flickskola

Trenan bär ljus i räng, vär- G. Carlsson
pudagen. Hallingson, Smiland Väinänen